

V Litomyšli vlastně nejsou žádné výrazné stavební památky připomínající působení Jednoty bratrské. Všechno vzal oheň a nebo čas. Připomíná a ukazuje se spíše baroko a doba protireformace. Není ale žádným tajemstvím, že nějaké protireformační napětí v Litomyšli není cítit. My se tu vzájemně domlouváme a spolupracujeme jak na radnici, v kultuře, tak v církvích. Už bratrský biskup ze 16. století, Jan Augusta, správce sboru po Vavřincovi Krasonickém, proslul tím, že začal uprostřed nedůvěřivé Jednoty bratrské šířit lutherské myšlenky, třeba i o tom, že duchovní mohou být ženatí, že je dobré spolupracovat s utrakvisty, dnes bychom řekli - českou katolickou církví podobojí (ač samotnému Augustovi kdekterý, myšlenkově líný utrakvistický kněz nesedl). Augusta byl svým způsobem moderní člověk, spisovatel a hudební skladatel.

Říká se že čeští protestanté v šestnáctém a na začátku sedmnáctého století chtěli prostě moc. Moc svobody, vlivu a výhod. A když prohráli, tak měli málo a nebo nic. A doplatili na to všichni, i ti, kteří nebojovali. Tak byl Jan Augusta v dubnu 1548 tady někde poblíž Džbánova zatčen, aby pak šestnáct let prožil v tuhém vězení na Křivoklátě.

„Co dává život, je Duch, tělo samo nic neznamená. Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život.“ (Janovo evangelium 6:63)

„Slovo Boží je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč; proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku, a rozsuzuje touhy i myšlenky srdce. Není tvora, který by se před ním mohl skrýt. Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat.“ (Dopis Hebrejům 4:12-13)

Tato slova napsal autor v ohnivém kázání do listu adresovaného Hebrejům / Židům, jak jsme si zvykli říkat. Vyznání tvoří závěr povzbuzení adresovaného křesťanům židovského původu žijícím mimo Jeruzalém v době, v níž se zcela ztrácejí jistoty. Dopis Hebrejům se datuje mezi lety padesát až devadesát po Kristu. Čtenáři kázání zřejmě ví, že zanikl chrám v Jeruzalémě, že rostou, ba vrcholí neshody uvnitř elit vyvoleného národa. Někteří chtějí příliš, ztrácejí pak i to, co mají. To se opakuje.

Slavnostní prohlášení o moci slova Božího je bráno jako důrazné a hrozivé napomenutí soudce. Slovo Boží, jemuž lze na začátku čtených slov téměř nahmatat tep, jak je živé, se na konci těchto vět stává sepsanou obžalobou, která bude vyžadovat výslechem odpovědi.

Tak se to chápe i ve křesťanství. Mohutné zdi inkvizičních vězení na ostrově Malta, republikánská kasemata v Benátkách pod dóžecím palácem, které jsem se ztajeným dechem procházel, či zmíněné vězení na Křivoklátě, kam dávají průvodci nahlédnout. Tato a podobná zařízení nikoho nenechávají na pochybách, že pravda Božího slova není až tak silná. Je jí třeba pomáhat, jak se často tvrdí. A to třeba i útrpným právem. A tenhle omyl najdete téměř v každém křesťanském proudu, to není výsada katolických pánů.

A co když je to s tím úryvkem z listu Hebrejům jinak! A co když se obecné křesťanstvo mýlí, když chce vyžadovat úplnost víry hrozbami a násilím?!

V tom prohlášení se tvrdí, **že je slovo Boží živé**, což nemá vyjádřit jen vegetativní formu nějakých bakterií, které k našemu údivu rozmrznou kdesi na Sibiři. Taky to není život za plotem v nějaké zoo, ale skutečný život, kterým je popisováno postavení Ježíše Krista po vzkříšení. Nikoli *life*, ale *live*. Ne přežívat, ale žít. Živý, vzkříšený Pán Ježíš Kristus. To živé slovo Boží - ten Kristus - ví, co je to život, zná jej a je tajemstvím stahů srdečního svalu a kmitání napětí mezi nervovými buňkami v mozku.

Komu začal Pán Bůh mluvit do života, ten ví, že jsou to nepřeslechnutelné podněty a pobídky, které se vracejí a nikdy nevytuhnou. Slovo Boží není třeba vykřikovat. Obejde se bez tlampačů. Žije svým životem. A pro první křesťany z řad vyvoleného národa - však je to dopis Hebrejům, kteří žijí vzdáleni Jeruzalému, ponoření do prvních pronásledování od vlastních i od pohanů - pro první křesťany s hebrejským původem není třeba hrozivě připomínat hromové ozvěny Božích promluvení. Těm je třeba říci, že to, co mají, Slovo Boží, má neskutečnou vitalitu. A podobně dnes, církev může žít v malých skupinách a vitalitu jí zaručeně nedávají velké kostely a velká slova.

Pak se říká, že **je slovo Boží mocné**. A opět si nepředstavujte vliv podpořený postavením a penězi. Nebo moc danou pokrytím celé společnosti rozšířením zpráv. Moc podpořená dobře promyšleným sdílením na sociálních sítích, na čemž stojí sláva, moc a vliv všech veličin naší doby, to je něco jiného.

Je to jiná moc. Jde tu o řecký výraz, který se v celé Nové smlouvě vyskytuje jen třikrát.¹ Představuje nám účinnost, aktivitu a energii, která pro první příjemce těchto slov znamená něco jako dobrá power banka, dlouhotrvající zdroj s průběžným dobíjením - v naší realitě třeba sluneční energií. Ale v případě Božího slova jde o vitalitu z jiných nebeských zdrojů.

Tedy opět - text dopisu podporuje jasnou nezávislost na náboženské aktivitě a na poutích do Jeruzaléma. Ty skončily, protože chrám už není. Tento zdroj podporuje určitou nezávislost, protože máme Slovo Boží. A pro apoštoly to znamená dobrou mysl, protože zvěstovatelé nemohou dát lidem rozestým po světě festivalovou atmosféru, hučící kotel, tedy kostel, plný Božího lidu, ale mohou zase a znova přinést slovo Boží - a nemají si myslet, že přinesli málo! Za slovem totiž stojí moc Boží!

A napotřetí. Tradiční křesťanská verze porozumění těmto slovům je založena na hrozbě. Máte se bát, protože **Slovo Boží je ostřejší než jakýkoli dvousečný meč**. Ta souvislost meče a slova, tedy jazyka je vyjádřena v samotném původním výrazu „dvou-ústý meč“² a my překládáme dvojbřitý, z obou stran ostrý meč. Použití obrazu meče pro slovo a řeč není založeno jen na fyzické podobě našeho jazyka, ale také na dlouhé historii používání tohoto obrazu ve Staré smlouvě.³ Adresáti tomu dobře rozuměli.

Tady je meč spíše skalpelem, protože: **„...proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku, a rozsuze touhy i myšlenky srdce.“** A všichni víme, že ani mikroskopem naváděný skalpel či paprsek laseru nezvládá dosáhnout na tajemství života. Člověk je duší živou, žije, když Bůh dává svého ducha a když jej odebírá, člověk umírá. Kde je ale to rozhraní, to vám neřeknou lékaři ani psychologové.

Pisatel dopisu Hebrejům si na to troufá. Není to rentgen a ani tomografie, je to slovo Boží, které dosahuje do klíčových míst našeho nitra! A to je ohromná úleva. Protože známe bolest, kterou člověk prožívá, když hledá svou identitu. To je téměř zápas o bytí a nebytí. A nijak nechci snižovat bolest těch, kteří bojují jen s bolavou páteří, nohama, žaludkem či plícemi. To už umíme operovat, ale neumíme nic z toho nahradit novým dílem. O tom stále ještě sníme. Slovo Boží zasahuje do nitra problémů, trpělivě operuje s našimi pocity i způsobem života, formuje návyky.

Náš oddíl vrcholí těmito slovy: **„Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat.“** (4:13) To je běžný překlad řeckého originálu, předpokládající hrozivý a inkviziční kontext našeho textu. Já ale nabídnu jiný a stejně dobře možný překlad, který zapadá do povzbuzujícího tónu pro rozptýlené křesťany hebrejského původu: **„Nahé a odhalené je všechno před očima toho, o němž tu celou tu dobu vyprávíme, o němž je naše řeč.“**

Slova našeho textu jsou předělem v dopisu Hebrejům, ze kterého jsme četli. Pokračováním těchto slov je řeč o vynikajícím a soucitném veleknězi Ježíši Kristu. A právě kněží, kteří se zánikem bohoslužebného místa, s pádem Jeruzalémského chrámu, ztrácejí svůj úřad a po pravdě řečeno už dávno vyvětrala jejich autorita, právě oni měli za úkol rozdělovat svaté od nesvatého,

¹ Tady, v našem textu listu Hebrejům a v 1.Korintským 16:9 „Nebo otevřeny jsou mi tu (v Efezu) veliké a mocné dveře, a protivníku mnoho.“ Také v dopisu Filemonovi 6: „Aby společnost víry tvé mocná byla a tudý poznáno býti mohlo, cožkoli dobrého jest v vás skrze Krista Ježíše.“

² v řečtině *máchairan distomon*

³ *romfaía* a nebo *máchaira*, oba dva výrazy pro meč mají ve Staré smlouvě velké zastoupení. To cherubové střežící Eden mají míhající se plamenné meče (Genesis 3:24). Mluví o nich žalmista (17:13; 63:11; 78:64) a nebo prorok Amos 4:10 a další. Dvě strany či na dvě půlky oddělené jsou zvířecí oběti v Genesis 15:9. Izajáš dostává naostřený meč (49:2) a v Nové smlouvě je řeč o meči Ducha svatého, jímž je slovo Boží (Efezanům 6:17) a nakonec náš Pán ve Zjevení - to dokládá živost toho obrazu - má v ústech ostrý dvojsečný meč (Zjevení Janovo 1:16 a 2:12)

podstatné od nepodstatného, všední od svátečního. Teď nejsou a nebudou. Ale je tu živé slovo Boží, sám Ježíš Kristus, který spolehlivě operuje. Lehni si před něj na operační stůl s důvěrou a buď zcela odhalen.

Církev horečnatě obnovuje bohoslužby a společné akce. Potřebovali jsme ven, pod stan, do parků. Ale nemůžeme popřít, že covid jen zviditelnil neúnosnost některých forem náboženského života. Pohybuje se nám zem pod nohama. Věci se mění. A v tom všem církev a celá společnost nepotřebuje hrozby. Tvrdý jazyk, inkviziční metody, ekonomické násilí, ve kterém se přeje jen některým věřícím, jiným se vliv omezuje a - řečeno historicky - majetek zabírá. To nemá a nikdy nemělo nic společného s evangeliem. Jen ten blýskavý a libozvučný nátěr, ale nic z Ducha Božího. A ani dnes nikomu nepomůžete tvrdými zákazy, případně násilím.

Co potřebujeme, to říká pokračování, vyvrcholení textu: „**Máme přece velekněze, který je schopen mít soucit s našimi slabostmi; vždyť na sobě zakusil všechna pokušení jako my, ale nedopustil se hříchu...**“ (dopis Hebrejům 4:15 - upraveno)

Toho hledáme, tomu se snažíme naslouchat a právě jemu se dáváme k dispozici.